

Çocuğun Kişilik Gelişiminde Anne Baba Rolü

Büyamin ÇETİNKAYA

2. Baskı

 PEGEM KÜLTÜR

Dr. Bünyamin ÇETİNKAYA

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİNDE ANNE BABA ROLÜ

ISBN 978-625-7740-02-9
DOI 10.14527/9786257740029

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Aralık 2019, Ankara

2. Baskı: Aralık 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Yaşamım boyunca hayatımı kötüleştiren ve hatta bazen zehir eden insanları yetiştirenlere mi?

Hayır,

Hayatım boyunca varlığı için “İyi ki” dediklerimi yetiştirenler için olsun bu kitabım. Bunun için isim yazmayacağım. Zira onlar kendilerini çok iyi biliyorlar.

ÖN SÖZ

Öncelikle ifade etmeliyim ki bu bir kişilik kuramı kitabı değildir. Çünkü bir bilim adamının bir kişilik kuramı ortaya atması o kadar kolay bir şey değildir. Bir kuram, ortaya atılan hipotezler üzerinde çalışılması sonucunda betimlemesi, yordaması, açıklanması ve kontrol gibi özellikleri ile çok uzun yıllar alan bir çalışmayı gerektirir. Bazen çalışmalar istenilen yani araştırmacı tarafından tatmin olunan sonuçlara ulaşıp, bilim alanında kabul görebilirken bazen de hipotezlerin altı doldurulamadığı için hiçbir sonuca ulaşamayıp araştırmacıdan başkasına ulaşmadan yok olup gidebilirler. Biz ne uzun yıllar boyu çalıştık ne de hipotezlerimizin sağlamasını almak adına senelerimizi harcadık. Biz Elli yılı aşkın bir ömrün ve 30 yılı aşkın bir akademik yaşamın eğitsel, sosyal ve kültürel tecrübesi sonucunda elde ettiğimiz kazanımları, etrafımızda gördüğümüz insanların kişilik yapılarından hareketle sizlerle paylaşma yoluna gittik. Yani bir anlamda sizlerle dertleşmek, size bir iç açmak ve belki de “Daha iyisini yapalım ne olur!” diye yalvarmak adına bu çalışmayı kaleme aldık.

Bu kitapta ilk sayfalardan itibaren kişilik kavramı ve kişilik gelişimi konusunda ebeveyn rollerine değinilmekle birlikte, adeta bir sohbet havasında ilerleyerek toplumda görülen olumlu olumsuz kişilik örnekleri üzerinde de durulmuştur. Bu sohbet ile amaçlanan sizlerin farkındalık düzeyinizi artırmaktır. Bir taraftan yolunda ilerleyen okuyucunun mutluluğuna ortak olabilirken diğer yandan en azından birinin bu konuda eksik yönünü görebilmesi ve eğer gerekiyorsa uzman desteği alması gerektiğinin farkındalığını sağlayabilesek bile bizim için yeterlidir. Yani bu bir farkındalık kitabıdır.

Bütün bunlardan hareketle şöyle söylemek mümkündür: Siz insanları nasıl görüyor ve değerlendiriyorsanız insanlar da sizi görüyor ve değerlendiriyorlar. Yani size yansıyan kişilikler olduğu kadar sizin de kişiliğiniz dışı yansıyor. Gelin bu yansıma içerisinde pırl pırl kişiliği olan çocuklarımız adına başlayalım bu kitabı okumaya. Bu kitapla size geniş açıdan bir manzara sunmaya çalışıyoruz. İlmimiz yettiğince, dilimiz döndüğünce. Saygıyla...

Dedem Hacı Kaşif Usta

Dedem 1800 lü yılların sonlarında doğmuş, çok genç yaşlarda karısını ve ondan olan çocuğunu da yanına alıp yürüyerek Trabzon/Çaykara'dan Samsun Bafra'ya gelmiş ve 94 yaşına kadar süren yaşamının kalanını Bafra'da tamamlamış yiğit, çalışkan ve üretken bir insandı. Oldukça inançlı ve inancını eksiksiz yaşayan dedemin, Bafra'ya yerleştikten sonra ikinci eşiyle de evlilik yapmasıyla birinden dört kız bir erkek diğerinden dört erkek bir kız çocuğu olmuştu.

Çocukluğundan itibaren tüm yaşamı çalışmayla geçen dedem çocuklarıyla birlikte çalışma yaşamına devam etmiş ve bütün birikimiyle kendine ve çocuklarına dünya halinde yetecek miktarda toprak edinmiştir. Lakin dünya malı dünyada kalır misali hak günü geldiğinde herkes gibi bir kefen bezi ile ebedi dünyaya gözlerini açmıştır. Dedem, benim ilk gördüğüm onur, dürüstlük, doğruluk, çalışkanlık, ahlaklılık timsalidir. 94 yaşında ve ölümünden daha üç gün öncesine kadar çalışan dedem, ömrünün son günlerinde yaşlandıkları için kökünden kestiği elma ağaçlarının köklerini 17 yaşındaki bana söktürüyordu. Her gün çalıştırıp beş ya da on lira harçlık veriyordu. O zamanlar "Hep beni yakalıyor, beni çalıştırıyor!" diye kızıyordum ama şimdi "İyi ki..." diyorum, iyi ki çalıştırmış iyi ki kaçmayıp çalışmışım...

Her saniyesi bir öğreti, ibret ve ibadet dolu bir yaşam sürüp giden dedemi dünya hayatında tanıyıp, duyup hakkında kötü konuşan, onu hayırla, sevgi ve özlemle anmayan kimseye şahit olmadım. Mekânı cennet olsun. İyi ki benim dedemdi, iyi ki 17 yaşına kadar da olsa onu tanıma ve yaşama fırsatı bulabildim. O çocukluk hallerinde insan büyüklerden, dedelerden ne kadar uzak durmaya çalışsa da bugünkü aklımla olsa dedemin yanından bir dakika ayrılmaz onun yaveri olmak isterdim. Dedem benim ruhumun ve zihnimin ideal kişiliği ve değerler sisteminin ta kendisidir.

Dedem, ondan öğrendiklerim, sonraki yıllarımda yaşayıp gördüklerim, hayatıma paydaş olanlar ya da görüp işiterek şahit olduklarım bu kitabın başkahramanları olacak ve buradan hareketle farklı kişilik tiplerini kaleme alacağım. Elbette ki yazdıklarım mutlak ve

eksiksiz bilgiler ve mutlak doğrular olmayacaktır. Deneyimlerimi, bilgilerimi ve öngörülerimi harmanlanıp sohbet tadında size sunmaya çalışacağım. Bu kitabı böyle kabul etmenizi saygıyla rica ederim.

Dr. Bünyamin ÇETİNKAYA

Samsun/Bafra'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Bafra'da tamamladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. Rize Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde, Okul Rehberlik Hizmetleri Bölüm Başkanı olarak göreve başladı. Daha sonra Müdür Vekili olarak görevine devam etti. 1997 yılı Eylül ayında Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Eğitim Fakültesinde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Programını tamamladı. 2007 yılında Yardımcı Doçent Unvanı aldı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Okulöncesi Uygulama ve Araştırma Merkezi yönetim kurulu üyeliği, müdür yardımcılığı, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölüm Başkan Yardımcılığı, Anabilim Dalı Başkanlığı ve Karadeniz Stratejik Araştırmalar Merkezi (KARASAM) yönetim kurulu üyeliği ve müdür yardımcılığı, Fakülte Yönetim Kurulu Üyeliği ile Şebinkarahisar Meslek Yüksek Okulu Yönetim Kurulu Üyeliği ve Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Dr. ÇETİNKAYA, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD Öğretim Üyesi olarak görevini yürütmektedir. Akademik çalışmaları, makaleleri, gazete ve dergilerde yayınlanan yazıları, sosyal ve psikolojik konuları içeren televizyon ve radyo programları da yapmış olan Yazarın yayınlanmış kitapları:

*Sağlıklı Aile Sağlıklı Çocuk, Çocuk Ruh Sağlığı

*Kendini Aç

Sevdiğinizle Bağlı mısınız, Bağımlı mısınız?

Hayatın Farkında Olmak

Etkili İletişim İçin Gerekçeli Yaşamak

Hayat Bir Sınavdır, Sınav Kaygısı ve Motivasyon

Çocuğun Kişilik Gelişiminde Anne Babanın Rolü

Salgın hastalıklar döneminde kendini açma ve bağlanma stilleri

*Duvarına Sevda (Şiir)

*Kurşunlu Yolları (Şiir)

*Gubidik... (Şiir)

*Abidik... (Şiir)

(Ayrıca üç akademik kitapta bölüm.)

ORCID No: 0000-0001-8435-5885

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Dr. Bünyamin ÇETİNKAYA.....	ix

1. BÖLÜM KİŞİLİK

Mizaç.....	1
Karakter... ..	2
Kişilik.....	3
Kişiliğin gelişimi.....	5
Rol model olun.....	7
Değerler ve kişilik gelişimi.....	11
Kişiler... Kişilikler... ..	15

2. BÖLÜM NASIL ÇOCUKLAR?

Benim Küçük çocuğum.....	23
Başarılı... ..	23
Çalışkan... ..	25
Sorumluluk sahibi... ..	26
Kendi ayakları üzerinde durabilen.....	27
Mutlu.....	29
Ahlaklı... ..	32
Anne Baba Ne Yapmalı?.....	37
* Demokratik olun.....	39
* Bolca konuşun.....	40
* Görevini öğretin.....	43
* Ekonomiyi öğretin.....	44
* Cinsiyetinin farkına vardırın.....	45
* Sosyal çevreye sokun.....	46
Oduncu Babanın hikâyesi.....	66
Balıkçı Amca.....	67

3. BÖLÜM SAĞLIKLI AİLE

Anne baba tutumları.....	71
--------------------------	----

4. BÖLÜM DOST KALEMLER

Ailede kişilik.....	81
Ah baba ah anne.....	84
Bizim Çocuk/lar.....	87
Annelik Çok Önemli.....	88
Tek Başıma Kaldım.....	90
Keşke doğmasaydı.....	91

5. BÖLÜM KİŞİ MANZARALARI

Bay A.....	98
Bay B.....	99
Bay C.....	101
Bay D.....	102
Bayan E.....	103
Bayan F.....	104
Bayan G.....	104
Son Satırlar.....	110
Son söz.....	110
Kaynakça.....	113

TEŞEKKÜR

Sağlıklı bir aile sağlıklı bir toplum düşüncesiyle yola çıkarak kalem almaya çalıştığım ve “Çocuğun kişilik gelişiminde anne baba rolü” adını verdiğim kitabımın son satırları yine teşekkür kısmına ait. Ve adet ettiğim üzere her kitabımdaki gibi bu kitabımda da iz bırakan herkese teşekkür edeceğim. Yoğun günlerimin yorgunluğu içinde aklımdan kaçma cesaretini gösteren isimlerden ise şimdiden özür dilerim.

Önce ver her zaman olduğu gibi doktora hocam, hocadan ötem Prof. Dr. Sırrı AKBABA'ya ve Hocam, abim, arkadaşım Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY'a teşekkür ederim. Ölene kadar unutacak değilim. Öldükten sonrasını Allah biliyor.

Pegem Akademi... Servet SARIKAYA, Suat DÜZ, Sunay KARADAĞ ve Gürsel AVCI... Ne iyi ettiniz de var oldunuz hayatımda.

Geçen kitapta hak ettiği teşekkürü göremediği günden bu yana hayatımı zindan eden ve hep bu günü bekleyen can dostum, kardeşim Öğr. Gör. Hüseyin KARA'ya...

Her daim yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen mesai arkadaşlarım Dr. Dursun ŞAHİN, Dr. Şerif Ali DEĞİRMENÇAY, Eğitimci-Yönetmen-Yazar-Düşünür Öğr. Gör. Ahmet GÜRSOY, Öğr. Gör. Nafiz KÖSE, Öğr. Gör. Muzaffer ATALAR, Prof. Dr. Güven ÖZDEM'e tarifsiz duygularla...

Hasan Kalyoncu üniversitesinde birlikte olduğum sevgili hocalarım Başta Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK ve Prof. Dr. Gürhan CAN olmak üzere Dr. Esra EKER, Dr. Batuhan Mustafa KURTOĞLU, Dr. Ahmet AYAZ, Dr. Mehmet GÖKTAŞ, Dr. Özgür Osman DEMİR kardeşlerim... Siz, o kadar güzel insanlar, nasıl becerdiniz bir araya gelebilmeyi? Nasıl toplandınız hepiniz orada? (Ramin, İsmail, Hasan, Büşra, Gökçen ve diğer hocalarımı unutmuş değilim.)

Yine Hasan Kalyoncu Üniversitesinde birlikte mesai yaptığım muhteşem öğrencilerimin tümüne; Psikolojik Danışmanlar Yunus Emre YILMAZ, Serhat Furkan ESKALEN, Fatih ÇAM, Ezgi ŞAT, Ramazan DİŞİKIRIK, Zeynep KARUSERCİ, Naşide KAYA, Fatma

Nur TURAÇ, Merve KÖSE, Nezahat TÜRKEY, Tuğçe AÇIK, Emin ALAGÖZ, Gamze SERT ve Feride, Hatice, Kübra, Büşra, Enes, Mustafa ve ve ve..... canlarım. Sonsuzsunuz hanemde...

Yeter mi? yetmez. Bir hayata ne çok insan sığdırmışım meğer. Maşallah suphanallah. Ve son...

Karım Fetiye ve oğullarım Yiğithan ve Atakan... İyi ki varsınız...

1. BÖLÜM

KİŞİLİK

Mizaç... Karakter... Kişilik...

Mizaç...

Mizaç (huy) bireyde doğuştan gelen ve yaşam boyu değişmeyen özelliktir. Bu onun doğal kişiliğini meydana getiren özelliklerini oluşturur. Bir bireyin mizacında bulunan özellikleri yeni baştan oluşturulamaz ancak yaşamın ilerleyen yıllarında eğitim yoluyla mizacın oluşturduğu kişilik görünümünün daha sağlıklı ve kaliteli biçimde sergilenmesine yardımcı olunabilir¹. Yani her ne kadar mizaç (huy) doğuştan getirilen ve değişmez bir doğal kişilik olarak tanımlansa da kişinin mizacını toplumsal yaşam alanında daha sağlıklı kılabilmek için yapılacak şeyler vardır.

.

“Can çıkar huy çıkmaz.”

“Yedisinde neyse yetmişinde de odur.”

“Güzel huylu insan!”

“Huysuz adam ne olacak!”

.

Mizaç kişilerin duygusal denge durumlarını anlatır. Çabuk kızmak, sıkılmak, öfkelenmek, neşelenmek, hareketli ya da hareketsiz olmak, ağırkanlı olmak, aşırı duygusal olmak vb. bireylere göre değişen mizaç özellikleri ya da huylarıdır².